

عنوان	تحریم‌ها و راهکارهای مقابله با آن (مدیریت چالش‌های پولی و ارزی)
سخنرانان	دکتر مرتضی اله داد، دکتر علیرضا ساعدی
اعضای پنل	دکتر سید احمدرضا جلالی نائینی، دکتر بهروز هادی زنوز، دکتر ناصر خیابانی
تاریخ برگزاری: ۱۳۹۸/۰۴/۰۳	

این سمینار در دو بخش ارائه گردید، نخست مدیریت چالش‌های پولی و ارزی و سپس تأثیر تحریم‌ها بر فعالیت صندوق توسعه ملی مورد بررسی قرار گرفت.

سخنران نخست (دکتر مرتضی اله داد)

تولید از مباحث مهم اقتصاد است، لذا پرداختن به عوامل چالش برانگیز تولید امری ضروری است. این عوامل عبارتند از: عدم احساس امنیت سرمایه‌گذار، تک‌محصولی بودن اقتصاد، نداشتن سند استراتژی توسعه، فساد گسترده، فشار مالیاتی بر تولید، وابستگی تولید به واردات، عدم ثبات و پیش‌بینی ناپذیری متغیرهای اقتصاد کلان، ارتباط ضعیف بین بخش تولید و بخش تامین مالی، ضعف زیرساخت‌ها، انحصار بودجه (۶۰ درصد نهادهای دولتی، ۲۰ درصد سهام عدالت، ۱۴ درصد بخش خصوصی و ...)، کاهش سرمایه‌های اجتماعی و... که تمامی عوامل ذکر شده بر تحریم پذیر بودن اقتصاد موثر هستند. مهمترین موانع کسب و کار نیز که به صورت اطلاعات میدانی از تولیدکنندگان به دست آمده است، عبارتند از: دشواری تامین مالی، قابل پیش‌بینی نبودن تغییرات در قیمت مواد اولیه و محصولات، عدم ثبات قوانین.

سیاست‌گذاری‌های ارزی نادرست باعث ایجاد تقاضای ناشی از عدم امنیت، خروج سرمایه و کمرنگ شدن صادرات گردید و در اثر تحریم‌ها رشد اقتصادی به سمت منفی شدن پیش رفت و تشکیل سرمایه صورت نگرفت.

دولت جهت تأمین کسری بودجه، نرخ ارز را به مقدار قابل توجهی افزایش داد که به تبع آن کشور با چالش‌های بسیاری در زمینه ارز مواجه گردید. اهم این چالش‌ها عبارتند از:

- ایجاد محدودیت در زمان برگشت ارز حاصل از صادرات کالا به چرخه اقتصادی با مسدود کردن راه‌های ورودی ارز در صرافی‌ها
- مبنا قراردادن قیمت‌های صادراتی غیر واقعی
- اخذ تضامین به صورت سپرده ریالی
- ناکارآمدی بازار ثانویه ارز
- اخذ مابه‌التفاوت نرخ ارز در زمان پرداخت
- تأثیر منفی نرخ ارز بر جهش تولید

تمهیداتی از قبیل تغییر بازه زمانی جهت رفع تعهد ارزی از سه ماه به شش ماه و نه ماه، واردات بدون انتقال ارز، تخصیص ارز ۴۲۰۰۰ ریالی به ماشین‌آلات تولیدی، ارائه تسهیلات برای صادرات و واردات و بخش تولید، شفاف سازی به منظور کاهش میزان رانت خواری و ... به منظور مقابله با این چالش‌ها به کار گرفته شد.

در نهایت باید افزود به منظور کمک به رشد اقتصادی، نیازمند ایجاد محیطی امن برای سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی می‌باشیم تا سرمایه‌گذار بتواند با امنیت خاطر اقدام به فعالیت اقتصادی نماید.

سخنران دوم (دکتر علیرضا ساعدی)

به منظور بررسی آثار تحریم بر فعالیت صندوق توسعه ملی، رابطه تحریم و صندوق، اقدامات ضروری و کوتاه مدت (ستادی، مدیریتی)، راهکارهای متصور میان مدت توسط صندوق در جهت رفع تحریم و راهکارهای بلند مدت (متناسب با مطالب بخش اول) فارغ از تحریم‌ها مورد بررسی قرار گرفت.

شایان ذکر است فعالیت صندوق به شکل ایجاد تسهیلات ارزی در داخل کشور در قالب اعطای تسهیلات تعاونی و بنگاه‌های غیر دولتی برای تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های موجه، اعطای تسهیلات به صادرات خدمات فنی-مهندسی، اعطای اعتبار خرید به خریداران کالاهای صادراتی و سرمایه‌گذاری در بازارهای بین‌المللی می‌باشد.

اعمال هر نوع تحریم بانکی، فعالیت صندوق را محدود می‌کند که با توجه به تحریم‌های صورت گرفته طرح‌هایی که با ابعاد بزرگ در حال انجام بودند، کامل نشده یا با دیرکرد مواجه شدند. چالش‌هایی که در اثر تحریم‌ها پیش رو داریم عبارتند از: قطع شدن کارگزاری بین بانکی، تاثیر FATF، عدم پذیرش تجارت با ایران از سوی طرف خارجی، مسدود شدن هزینه‌های نقل و انتقال منابع در کشورهای دیگر و هزینه فرصت طرح‌های نیمه تمام و افزایش مدت اجرا.

جمع‌بندی اعضای پنل

به دلیل عدم اجرای کامل سیاست‌های اتخاذ شده، فعالیت صادرکننده و تولیدکننده ناکارآمد می‌شود. باید افزود که در شرایط تحریمی، سیاست‌گذاری پولی و ارزی دشوار بوده و سیاست مالی بر پولی غلبه دارد. به دلیل عدم استقلال بانک مرکزی، قاعده سیاست‌گذاری پولی نامعلوم است و در این شرایط ریسک و عدم قطعیت افزایش می‌یابد. براساس قاعده اقتصادی (فیش پرتی) انتظار می‌رود تغییرات تورمی مرتبط با نرخ بهره باشند و با کاهش تورم، نرخ بهره کاهش یابد که این انتظار در کوتاه‌مدت برقرار نخواهد شد و یک رابطه بلندمدت خواهد بود. با توجه به بحران پیش آمده، منابع از بانک‌ها وارد بخش تولید نگردید و همچنین با افزایش تورم، نرخ بهره به صورت درون‌زا افزایش پیدا نکرد.

نتیجه‌گیری

از مهمترین چالش‌های پولی و ارزی در زمان تحریم‌ها می‌توان به چالش‌های ساختاری در بخش تولید اشاره کرد. به دلیل شرایط نامطمئن اقتصادی و ناپایداری نرخ ارز، تولیدکننده با عدم قطعیت و پیش‌بینی ناپذیری شرایط مواجه می‌گردد که به سبب آن سرمایه‌گذاری کاهش و اقتصاد کوچکتر می‌شود.

در این شرایط، سیاست‌گذاری‌ها بایستی مشابه شرایط جنگ باشد که به تبع آن نیازمند تشکیل ستاد بحران اقتصادی هستیم. لذا مطالعات گسترده‌ای در جهت مقابله با تحریم‌ها باید صورت پذیرد و صندوق توسعه ملی نقش مکمل را برای بانک‌ها در جهت رفع شوک ناشی از تحریم داشته باشد.